IL-KISBIET MIT-TAGĦLIM TAL-ĦILIET TAL-MALTI

LIVELL 7 - IT-TMIEN SENA

ROTTA 2

	It-taħdit fil-ħajja ta' kuljum, it-tħaddim tal-grammatika u l-letteratura.
1	Fit-taħdit tiegħi nħaddem strateġiji biex niċċara dak li nkun smajt u nikkonferma li fhimt sewwa meta nitħaddet fuq mezzi ta’ komunikazzjoni bħat-telefown, Skype, televixin u radju, jew meta nwieġeb telefonata ta' persuna li ma nafhiex, nitlob il-ħinjiet tal-films, nagħmel appuntament ma' xi ħadd li ma nafux u l-bqija.
2	Infisser għaliex jintużaw f'testi differenti, fosthom dawk letterarji, il-figuri tal-ħoss u t-taħdit bħall-alliterazzjoni, ir-rima, l-onomatopea, il-personifikazzjoni, il-metafora sempliċi u s-similitudni, u naf noħloq eżempji oħra bħalhom f'diskorsi.
3	Inqabbel aspetti simili jew differenti tal-istess tema kif toħroġ f'żewġ testi differenti tal-istess ġeneru bħal poeżija romantika u oħra moderna, ngħidu aħna, fuq l-imħabba.
4	Niddiskuti ma' sħabi d-diversità kulturali li ninsabu fiha f'Malta minħabba bosta raġunijiet bħall-influss ta' persuni barranin bħala turisti/migranti; l-effetti tal-midja soċjali u l-mezzi ta' komunikazzjoni biex filwaqt li nagħraf l-effetti ta' dawn il-kulturi fuq pajjiżna u l-kultura Maltija, nidentifika ma' sħabi x'jista' jsir biex insaħħu dak li jagħtina l-identità tagħna.
5	Nitkellem b’mod mexxej u espressjoni idjomatika tajba, ħeffa naturali f’kull kuntest li fih nitkellem.
6	Nifhem li fit-taħdit, barra l-fatti, nista’ ndaħħal ukoll l-opinjonijiet u s-sentimenti tiegħi li jistgħu jkunu parti mid-deskrizzjonijiet, l-ispjegazzjonijiet u r-rakkonti imma dejjem, b’konsiderazzjoni minn qabel tal-kuntest, is-sitwazzjoni u l-udjenza tiegħi.
7	Inbassar il-bidu u/jew il-qalba u/jew it-tmiem ta’ test li nkun qed nisma’, nagħtih xeħta differenti u nispjega għaliex tajtu dik ix-xeħta.
8	Nirrispetta r-regoli demokratiċi tad-diskussjoni produttiva fejn nagħti lil kulħadd iċ-ċans jitkellem indaqs u wara min imissu.
9	Nitkellem b'reġistri differenti tal-Malti fosthom fuq oqsma bħall-Matematika, ix-Xjenza, il-Ġeografija, l-Istudji Soċjali, l-Istorja, ir-Reliġjon, it-Teknoloġija tal-Informatika, ix-Xjenza Domestika, l-Arti, l-Edukazzjoni Fiżika u d-Disinn Teknoloġiku, l-Istudju fuq l-Iżvilupp Personali, id-Drama u l-Arti Espressiva.

	Is-smigħ fil-ħajja ta' kuljum, it-tħaddim tal-grammatika u l-letteratura.
1	Naqbad punti speċifiċi u dettalji kif ukoll espressjonijiet waqt li xi ħadd ikun qiegħed jitkellem miegħi jew ma' oħrajn bħal f'*taħdita informali, preżentazzjoni, spjegazzjoni, intervista, rakkont awtobijografiku qasir, diskussjoni, u l-bqija.*
2	Nagħraf il-ġeneru ta' test li nisma', anke jekk imwassal b'mezzi teknoloġiċi, *bħal rapport, artiklu, silta ta' tagħrif, u l-bqija; nislet* u nagħraf l-iskop u l-argument ewlieni tagħhom u l-informazzjoni prinċipali.
3	Nisma' b'attenzjoni u nifhem siltiet fattwali u fittizji; inwieġeb mistoqsijiet, diretti u inferenzjali u miftuħa, kemm bil-fomm kif ukoll bil-kitba fuqhom u nqabbilhom mal-esperjenzi tiegħi tal-ħajja.
4	Nifhem direzzjonjiet dwar postijiet, li nista' nkun midħla tagħhom jew le, billi nħaddem il-memorja awditorja biex niftakar dettalji importanti.
5	Nifhem u nsegwi l-ordni jew is-sekwenza li fiha jingħataw sett ta' istruzzjonijiet marbutin ma' kuntesti tal-ħajja tiegħi ta' kuljum, fosthom dawk li nisma' fuq mezzi tal-midja, li jkun fihom vokabularju addattat għas-sitwazzjoni, *ngħidu aħna istruzzjonijiet ta' riċetta, ta' kif inħaddem apparat elettroniku.*
6	Insegwi diskussjoni b'konċentrazzjoni biex inkun nista' naħkem il-punti ewlenin tagħha u nużahom għal għanijiet differenti *bħal biex naqsam l-ideat tiegħi mal-oħrajn, infassal xi biċċa xogħol, insolvi problema, niċċara xi punti fejn ikun hemm nuqqas ta' qbil jew opinjonijiet diverġenti, u l-bqija.*
7	Nisma' test letterarju u nagħraf il-plott, l-ambjent u l-karatteristiċi ewlenin tal-karattri prinċipali u sekondarji.
8	Nifhem meta jkellmuni b'reġistri differenti tal-Malti fosthom fuq oqsma bħall-Matematika, ix-Xjenza, il-Ġeografija, l-Istudji Soċjali, l-Istorja, ir-Reliġjon, it-Teknoloġija tal-Informatika, ix-Xjenza Domestika, l-Arti, l-Edukazzjoni Fiżika u d-Disinn Teknoloġiku, l-Istudju fuq l-Iżvilupp Personali, id-Drama u l-Arti Espressiva.

	Il-qari fil-ħajja ta' kuljum, it-tħaddim tal-grammatika u l-letteratura
1	Nagħraf li l-awturi jinqdew bi stili u forom differenti ta' kitba, n*għidu aħna, bir-rima, ir-ritmu, il-personfikazzjoni, il-metafori, l-iperbole u figuri oħra tat-taħdit u tal-ħoss fil-poeżiji; bid-daħla, il-qalba u l-għeluq f'kitbiet; bil-plott u s-sottoplott, l-ambjent u l-karattri fi storja; bil-vuċijiet differenti fir-rakkonti, u l-bqija.*
2	Nagħraf li ġeneri differenti ta' kitba għandhom funzjonijiet differenti u jinqdew b'reġistri differenti, ngħidu aħna, riklami biex ibigħu, kotba fattwali biex jgħallmu, rumanzi popolari biex jagħtu gost, novelli umoristiċi biex idaħħku, gazzetti biex jinfurmaw u l-bqija.
3	Jien u naqra nidentifika l-verbi u nintebaħ f'liema temp (l-imperattiv u l-indikattiv) u aspett qegħdin jitħaddmu ħalli b'hekk inkun nista' nifhem aħjar xi nkun qiegħed naqra.
4	Naqra b'vuċi għolja u b'mod korrett, ħaj u espressiv, b'intonazzjoni u waqgħat tal-leħen skont kif titlob il-punteġġjatura tat-test li qed naqra biex min qed jismagħni jifhem sewwa l-ħsieb u l-messaġġ li jrid iwassal it-test.
5	Ninqeda sew b'dizzjunarji u teżawri biex infittex il-kliem li ma nkunx naf xi jfisser, kif jinkiteb, kif jingħad u kif jinqara, fi kliem ieħor, billi nuża l-ordni alfabetiku, l-għerq jew iz-zokk morfemiku, il-mamma jew il-forma ewlenija tal-kelma, l-etimoloġija, u l-bqija.
6	Nislet minn testi tal-qari argumentattivi ħfief, narrattivi, deskrittivi u fattwali, l-ideat ewlenin minn dawk sekondarji u nagħtihom bil-fomm jew bil-kitba f' taqsira jew punti waqt li nżomm f'moħħi l-iżvilupp tematiku, it-tifsira tal-ħsibijiet u l-mixja tal-ġrajja/iet.
7	Naqra reġistri differenti tal-Malti fosthom fuq oqsma bħall-Matematika, ix-Xjenza, il-Ġeografija, l-Istudji Soċjali, l-Istorja, ir-Reliġjon, it-Teknoloġija tal-Informatika, ix-Xjenza Domestika, l-Arti, l-Edukazzjoni Fiżika u d-Disinn Teknoloġiku, l-Istudju fuq l-Iżvilupp Personali, id-Drama u l-Arti Espressiva.

	Il-kitba fil-ħajja ta' kuljum, it-tħaddim grammatikali fiha u l-letteratura.
1	Inżomm inventarju ta’ oġġetti li jkun hemm f’postijiet bħall-klassi, kamartu, xi ħanut, u l-bqija.
2	Nikteb, waħdi jew ma’ sħabi, poeżiji jew taqbiliet ta’ ġeneri u forom differenti għall-gost fuq temi li jolqtuni u li jkun fihom figuri tat-taħdit u tal-ħoss sempliċi.
3	Nikteb kitbiet fattwali, fosthom komponimenti, artikli u rapporti, fuq firxa ta' temi b'tagħrifiet u aħbarijiet mid-dinja tax-xjenza u t-teknoloġija ta' bejn 150 u 200 kelma wara li nkun fittixt u rriċerkajt fuqhom.
4	Nikteb kitbiet deskrittivi ta’ bejn 150 u 200 kelma fuq persuni, postijiet, avvenimenti, u l-bqija.
5	Nikteb kitbiet argumentattivi fejn infisser il-vantaġġi u l-iżvantaġġi ta' pożizzjoni, opinjoni u l-bqija ta' bejn 150 u 200 kelma bbażati fuq informazzjoni riċerkata.
6	Nikteb proċessi, istruzzjonijiet, twissijiet u direzzjonijiet f'kuntesti differenti.
7	Inqabbel testi jew siltiet letterarji tal-istess ġeneru (poeżija jew proża) u nsib fihom elementi komuni u/jew differenti fil-karatterizzazzjoni, l-isfond u l-ġrajja b'kitba ta' bejn 80 u 100 kelma.
8	Nieħu ħsieb li nikteb jew nittajpja kitbieti b'Malti ħieles mill-iżbalji tas-sintassi, tal-morfoloġija u l-grammatika, tal-ortografija u tal-punteġġjatura u nippreżentahom ċari u puliti.
9	Nikteb testi b'reġistri differenti tal-Malti fosthom fuq oqsma bħall-Matematika, ix-Xjenza, il-Ġeografija, l-Istudji Soċjali, l-Istorja, ir-Reliġjon, it-Teknoloġija tal-Informatika, ix-Xjenza Domestika, l-Arti, l-Edukazzjoni Fiżika u d-Disinn Teknoloġiku, l-Istudju fuq l-Iżvilupp Personali, id-Drama u l-Arti Espressiva.